

ЧИННИКИ ПРОЄКТУВАННЯ КЕРОВАНОЇ ГРУПОВОЇ ДИНАМІКИ У ВІРТУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ПРОСТОРАХ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Віртуальні освітні простори перетворилися на найбільш продуктивні та прогресивні навчально-розвивальні та навчально-психологічні метатехнології Міжмережжя. Необхідність активної адаптації до високої динаміки та обмежень діяльності в умовах повномасштабної війни, потреба в ухваленні самостійних складних рішень і впровадженні у своє життя продуктивних стратегій при нестачі ресурсів вимагають від індивідуумів розвитку суб'єктності, комунікативної компетентності, вміння працювати у команді та ін., в той час як дистанційний формат роботи у Міжмережжі є найбільш зручним і доступним, а в деяких випадках і єдино можливим для відповідного навчання. Враховуючи ключові принципи побудови віртуальних освітніх просторів – цілеспрямованість, активність, ініціативність і суб'єктність своїх учасників, застосування таких навчальних метатехнологій під час війни набуває особливого значення.

Продуктивність діяльності з досягнення цілей навчальної системи, що відбувається у віртуальних освітніх просторах, залежить від якості проєктування останніх, зокрема керованої групової динаміки, що складає один з ключових компонентів навчання та психологічної роботи у віртуальних освітніх просторах. Проєктування керованої (тобто такої, що забезпечує досягнення цілей навчальної системи) групової динаміки ґрунтується не лише на базових засадах проєктування навчальних проєктів у Міжмережжі загалом (наприклад, дистанційних навчальних курсів, інтернет-тренінгів, вебінарів тощо), але має враховувати і певні особливості відносно власне групової динаміки, а саме:

- забезпечення мотивації учнів щодо досягнення навчальних цілей, які відповідають або когерентні цілям навчальної системи, завдяки застосуванню технологій відеоспілкування педагога або психолога з учнями у режимі реального часу, опитувальників і спеціальних вправ з уточнення цілей або цінностей, завдань з рефлексії, самоаналізу тощо;
- використання комплексу різних інструментів інтернет-комунікації, де акцент робиться на відеоспілкуванні педагога чи психолога з учнями та/або застосуванні тематичних відеоматеріалів, і де наявний доступ до більш або менш широких можливостей для спілкування у текстовому режимі (чат, інтернет-форум, коментування) – як з усією групою, так і в приватному каналі;
- наявність доступних у використанні та зручних засобів для електронного спілкування з допомогою тексту – наприклад, через месенджери соціальних мереж, у чатах, з допомогою електронної пошти, системи універсального коментування на платформі Disqus та ін., завдяки яким у забезпеченні групової динаміки залучається асинхронне та синхронне інтернет-спілкування;

- поєднанням (за потреби, відповідно до цілей, змісту та особливостей навчального проєкту) електронного текстового спілкування та відеоспілкування, забезпечуючи їх взаємну фасилітацію та доповнення – так, зокрема, спілкування у форматі відеозв'язку в режимі реального часу може
- бути доцільним у вирішальних «вузлах» (позиціях) дистанційного навчання, в той час як на менш значущих етапах впроваджуються можливості спілкування з допомогою електронного тексту (іноді разом з відеоматеріалами, або окремо від них);
- розширення навчального простору за межі віртуального, впровадження знань, вмінь і навичок у діяльність у «традиційному» (позакомп'ютерному) середовищі, опрацювання нових стратегій в різних життєвих контекстах (що є особливо необхідним у випадку соціально-психологічних інтернет-тренінгів, групового коучингу або психологічних груп підтримки у Міжмережжі);
- організація (за потреби, тобто в залежності від цілей, змісту та особливостей навчання) змішаного навчального простору, що може або ініціюватися з «традиційного» позавіртуального формату (роботи класу, навчальної групи тощо), до якого підключається віртуальний простір, або ж, навпаки, спочатку розпочинатися у віртуальному просторі, а потім додавати очну навчально-розвивальну діяльність (наприклад, навчання, що почалося дистанційно під час пандемії або війни, а з часом охопило ще й «традиційний» формат у навчальному закладі або тренінговому центрі);
- використання групи (за її наявності), що була сформована на попередніх заняттях у віртуальному просторі, або її частини, як ядра для розгортання групової динаміки у наступних заняттях, завдяки чому групова динаміка розвивається значно інтенсивніше та швидше, а включення нових учнів у процеси навчання та психологічної роботи відбувається легше;
- раціональна організація менеджменту з боку модераторів, тьюторів і технічних фахівців, націленого на попередження та оперативне розв'язання організаційних і технічних ускладнень, помилок і непорозумінь у межах навчального проєкту або у віртуальному просторі в цілому, в результаті чого учні краще зосереджуються на навчанні, глибше «занурюються» у процес психологічної роботи (і, навпаки, регулярні відволікання на технічні помилки та організаційні недосконалості суттєво знижують ефективність навчального проєкту навіть з дуже якісним змістом);
- збирання та застосування зворотного зв'язку від учнів щодо організації, змісту та особливостей навчального проєкту, роботи ведучого, тьюторів і модераторів, процесу взаємодії між учасниками тощо.

Групова динаміка у віртуальному просторі як формування та розвиток групи, учасники якої перебувають на відстані від педагога або психолога та один від одного, важливі не лише в контексті забезпечення ефективності навчального проєкту, але і в ширшому контексті – як чинник розвитку віртуального освітнього простору в цілому. Проєктування керованої групової динаміки у віртуальних освітніх просторах, особливо під час кризових суспільних подій, таких як повномасштабна війна або пандемія, потребує подальших досліджень і більш активного практичного впровадження у діяльність психологів і педагогів.